

TZUR MISHELO

צור משלֹ אַכְלָנוּ, בְּרָכוּ אַמוּנֵי. שְׁבַעְנוּ וְהוֹתַרְנוּ כְּדָבָר יְיָ.
הִזַּן אֶת עוֹלָמוֹ, רוּעֵנוּ אַבְיָנוּ,
אַכְלָנוּ אֶת לֶחֶמוֹ, וַיִּינֹ שְׁתִינֹ,
עַל כֵּן נוֹדָה לְשֵׁמוֹ, וַנְהַלְלוּ בְּפִינוּ,
אֲמַרְנוּ וְעֲנִינוּ, אֵין קְדוֹשׁ כִּי.
צור משלֹ אַכְלָנוּ, בְּרָכוּ אַמוּנֵי. שְׁבַעְנוּ וְהוֹתַרְנוּ כְּדָבָר יְיָ.
בְּשִׁיר וְקוֹל תּוֹדָה נִבְרָה לְאַלְהֵינוּ,
עַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה שֶׁהִנְחִיל לְאַבּוֹתֵינוּ.
מִזֶּזֶן וְצִדָּה הַשְּׁפִיעַ לְנַפְשָׁנוּ,
חֲסִדוֹ גָּבַר עָלֵינוּ, וְאַמֶּת יְיָ.
צור משלֹ אַכְלָנוּ, בְּרָכוּ אַמוּנֵי. שְׁבַעְנוּ וְהוֹתַרְנוּ כְּדָבָר יְיָ.
רַחֵם בְּחֲסִדָּה עַל עַמָּה צוֹרְנוּ,
עַל צִיּוֹן מְשֻׁכֵּן כְּבוֹדָה, זְבוּל בֵּית תְּפִאֲרָתָנוּ,
כִּן דָּוִד עֲבָדָה יְבֹא וַיִּגְאַלְנוּ,
רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ יְיָ.
צור משלֹ אַכְלָנוּ, בְּרָכוּ אַמוּנֵי. שְׁבַעְנוּ וְהוֹתַרְנוּ כְּדָבָר יְיָ.
יִבְנֶה הַמִּקְדָּשׁ, עִיר צִיּוֹן תְּמִלָּא,
וְשֵׁם נְשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ, וַיִּבְרַנְּנָה נִעְלָה,
הַרְחֵמֵן הַמִּקְדָּשׁ יִתְבָּרַךְ וַיִּתְעַלָּה,
עַל כּוֹס יַיִן מְלֵא, כְּבִרְכַת יְיָ.

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מח עמוד ב

תניא, רבי אליעזר אומר: כל שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה, בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים - לא יצא ידי חובתו; נחום הזקן אומר: צריך שיזכור בה ברית. רבי יוסי אומר: צריך שיזכור בה תורה. פלימו אומר: צריך שיקדים ברית לתורה, שזו נתנה בשלש בריתות וזו נתנה בשלש עשרה בריתות דאמר רבי אילעא אמר רבי יעקב בר אחא משום רבינו: כל שלא אמר ברית ותורה בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים - לא יצא ידי חובתו

2. רש"י מסכת ברכות דף מח עמוד ב

תורה נתנה בשלש בריתות - בשלשה מקומות נתנה תורה לישראל: בסיני, ובאהל מועד, ובהר גרזים ובערבות מואב, ובכל אחד נכרתה ברית, כדתניא במסכת סוטה (ל"ז א'): ארור בכלל וארור בפרט וכו', וכן באהל מועד שנאמר (דברים כ"ח) אלה דברי הברית אשר צוה ה' את משה לכרות את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב, וכתוב (דברים כ"ט) ושמרתם את דברי הברית וגו'.

מילה נתנה בשלש עשרה בריתות - בפרשת מילה שנתנה לאברהם אבינו הם כתובים.

3. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מט עמוד א

אמר ליה רבי זירא לרב חסדא: ניתי מר ונתני! - אמר ליה: ברכת מזונא לא גמרינא ותנויי מתנינא? - אמר ליה: מאי האי? - אמר ליה: דאקלעי לבי ריש גלותא ובריכי ברכת מזונא, וזקפיה רב ששת לקועיה עלי כחויא. - ואמאי? - דלא אמרי לא ברית ולא תורה ולא מלכות. - ואמאי לא אמרת? - כדרב חננאל אמר רב, דאמר רב חננאל אמר רב: לא אמר ברית ותורה ומלכות - יצא. ברית - לפי שאינה בנשים, תורה ומלכות - לפי שאינן לא בנשים ולא בעבדים. - ואת שבקת כל הני תנאי ואמוראי ועבדת כרב!

4. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מט עמוד ב

משנה. כיצד מזמנין? בשלשה - אומר: נברך, בשלשה והוא אומר: ברכו, בעשרה אומר: נברך אלהינו, בעשרה והוא - אומר: ברכו; אחד עשרה, ואחד עשרה רבוא. במאה - הוא אומר: נברך ה' אלהינו. במאה והוא - אומר: ברכו, ובאלף הוא אומר: נברך לה' אלהינו אלהי ישראל, באלף והוא אומר: ברכו, ברבוא - אומר: נברך לה' אלהינו אלהי ישראל אלהי צבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו, ברבוא והוא - אומר: ברכו, כענין שהוא מברך כך עונים אחריו: ברוך ה' אלהינו אלהי ישראל אלהי צבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו, רבי יוסי הגלילי אומר: לפי רוב הקהל הם מברכים, שנאמר: אבמקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל. אמר רבי עקיבא: מה מצינו בבית הכנסת - אחד מרובים ואחד מועטים אומר ברכו את ה'. רבי ישמעאל אומר: ברכו את ה' המבורך.

5. במדבר פרשת בהעלותך פרק יא

(יב) הָאֲנָכִי הָרִיתִי אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה אִם אֲנֹכִי יִלְדֶתֶיהוּ כִּי תֹאמַר אֲלֵי שָׂאֵהוּ בְחִיקוֹךָ פֶּאֶשֶׁר יִשָּׂא הָאָמֶן אֶת הַיֶּנֶק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיו:

6. אסתר פרק ב

(ז) וַיְהִי אִמֶּן אֶת הַדָּסָה הִיא אֶסְתֵּר בֵּת דָּדוּ כִּי אֵין לָהּ אָב וְנִנְעֶרָה יָפֶת תֹּאֵר וְטוֹבֶת מְרָאָה וּבְמוֹת אֲבִיָּה וְאִמָּה לְקַחְהָ מְרֻדְכֵי לוֹ לְבַת:

7. רות פרק ב

(יד) וַיֹּאמֶר לָהּ בְעֵז לְעֵת הָאֶכֶל גֹּשִׁי הֵלֶם וְאֶכְלֶתְ מִן הַלֶּחֶם וְטַבְלֶת פֶּתַח בְּחֹמֶץ וּתְשֹׁב מִצַּד הַקּוֹצְרִים וַיִּצְבֹּט לָהּ קָלִי וְתֹאכַל וְתִשָּׁבַע וְתִתֵּר:

8. דברים פרשת עקב פרק ח

(ב) וַזְכַּרְתָּ אֶת כָּל הַדְּרֹךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכְךָ יְקֹנֶךָ אֶלְהִיְךָ זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּמִדְבָּר לְמַעַן עֲנִתְךָ לְנִסְתֶּךָ לְדַעַת אֶת אֲשֶׁר בְּלִבְךָ הִתְשַׁמֵּר מִצּוֹתוֹ מִצּוֹתָיו אִם לֹא:

(ג) וַיַּעֲנֶה וַיִּרְעַבְךָ וַיֹּאכְלֶךָ אֶת הַמֶּן אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ וְלֹא יָדָעוֹן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעֶךָ כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל כָּל מוֹצָא כִּי יִקְנֶה יִחְיֶה הָאָדָם:

9. שמואל א פרק ב

(א) וַתִּתְפַּלֵּל חַנָּה וַתֹּאמֶר עֲלֵי לִבִּי בִּיקְנוֹךָ רַמָּה קַרְנֵי בִּיקְנוֹךָ רַחֵב פִּי עַל אוֹיְבֵי כִּי שְׁמַחְתִּי בִּישׁוּעָתְךָ:

(ב) אֵין קְדוֹשׁ בִּיקְנוֹךָ כִּי אֵין בְּלִתְךָ וְאֵין צוּר כְּאֵלֵינוּ:

10. איכה פרק ד

(יט) קָלִים הָיוּ רַדְפֵינוּ מִנְשָׁרֵי שָׁמַיִם עַל הַהָרִים דָּלְקָנוּ בְּמַדְבָּר אָרְבוּ לָנוּ: ס
(כ) רִחַ אֶפְיָנוּ מְשִׁיחַ יִקְנֹק נִלְפַד בְּשִׁחִיתוֹתָם אֲשֶׁר אָמְרָנוּ בְּצִלּוֹ נִחְיָה בְּגוֹיִם: ס

11. תהלים פרק צח

(א) מְזֹמֹר שִׁירֵי לִיקְנֹק שִׁיר חֲדָשׁ פִּי נִפְלְאוֹת עֲשָׂה הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוּ וְזָרַע קִדְשׁוֹ:

12. רבנו בחיי, דברים ל"א:ל"ב

ובמדרש תנחומא, מפני מה כל שירה האמורה לשעבר הוא בלשון נקבה ושירה האמורה לעתיד בלשון זכר, לומר לך מה נקבה מתעברת וחוזרת ומתעברת כן בגאולה לשעבר נגאלין וחוזרין וגולין, אבל לעתיד משיהיו נגאלין שוב אינן גולין לעולם, ולפיכך אמורה בלשון זכר, שנאמר (ישעיהו כ"ו:א') ביום ההוא יושר השיר הזה בארץ יהודה עיר עז לנו ישועה ישית חומות וחל, וכתוב (תהילים צ"ח:א') שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו.

13. שו"ת בנימין זאב סימן שנא

הטוב והמטיב ביבנה תיקנה כנגד הרוגי ביתר דאמ' רב מתנה אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תיקנה ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שניתנו לקבורה וצריך לתת טעם למה תקנו ביבנה ברכה זו בברכת המזון ולא במקום אחר הטעם הוא כדי שנזכור אותו תמיד כדפרישית לעיל ועוד טעם אחר בשביל שברכת המזון הוא כולו הודאה לה' ית' ואנו מתפללין לפניו שיחזיר קרן ישראל כבראשונ' ולכך סמכוה אצל בונה ירושלים וכתב האשירי בברכות פרק ג' שאכלו דאמרינן בירושלמי כשנחרבה ביתר נגדעה קרן ישראל ואינה עתידה לחזור עד שיבוא בן דוד לכן סמכוה אצל בונה ירושלים עוד יש טעם אחר למה אנו אומר' על היין הטוב והמטיב שניתנו לקבורה בשביל שבצרו אומות העולם את כרמיהן מדמן של ישראל ז' שנים בלא זבל כדאיתא בגיטין פ' הניזקין ולכך ניתקן על היין שהוא אדום כמו דם לזכור אותו הנס שלא הסריחו אנשי הרוגי ביתר ושנתנו לקבורה והתוספות כתבו בשילהי תעניות דתקנו ביבנה הטוב והמטיב פירוש בברכת המזון משום הכי תקנו יותר על היין הטוב והמטיב טפי מבשאר דברים לפי שהיו כבר גדר לכרם ולא נסרחו ונראה לע"ד לתת טעם כולל דמה שנתקנה בברכת המזון הוא כדי שאם ימשוך אדם עצמו בסעודתו וישתה יין יזכור הרוגי ביתר ויזכור יום המיתה ולא ימשוך עצמו בריבוי היין ולכן כשיזדמן לו יין אחר בין שיהיה לבן בין שיהיה אדום מברך על השני הטוב והמטיב כדי שיזכור הרוגי ביתר ולא ימשך אחר היין והיינו טעמא לפי הנראה לע"ד